

**ЖУРНАЛИСТИКА ЖӘНЕ АҚПАРАТ» КАДРЛАРДЫ ДАЙЫНДАУ БАҒЫТЫ
БОЙЫНША ЖАҢА 2020-2021 ОҚУ ЖЫЛЫНДА ҚАШЫҚТАН ЖӘНЕ АРАЛАС
ОҚЫТУ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ**

Әшірбекова Г.

А.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
баспасөз және баспа ісі кафедрасының меңгерушісі, ф.ғ.к.

Жаһанды жайлаған пандемия білім беру саласына көптеген өзгерістер мен жаңалықтарды енгізуде. Осы уақытқа дейін қашықтан оқыту жоғары оқу орнынан кейінгі білім беруде қолданылып келсе, қазіргі таңда білім беру жүйесінің барлық деңгейін қамтып отыр. Цифрлық оқыту технологиясын пайдалану бүгінгі күні әлемдік трендке айналды.

Цифрландыру жоғары оқу орындарының оқыту қызметін жаңа форматқа ауыстырып, әрбір университеттің оқу процесін ұйымдастыру мазмұны мен құрылымын жаңаша құруды көздейді. Сонымен бірге жоғары оқу орындарының танымалдылығын арттырады. Әрине, цифрлық оқыту технологиясын дамыту мен оқытудың жаңа әдістері қаржыны қажет етеді. Жоғары білім беруде кәсіби білікті оқытушылар құрамының да алатын орны ерекше. Сондықтан да қашықтан оқытуды ұйымдастыруда профессор-оқытушыларының құрамының дайындығын пысықтау аса маңызды.

Бұл орайда А.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті 2020 жылдың 6-18 сәуір аралығында қашықтан оқытудың сапасын арттыру үшін Болгарияның Русен университетімен бірлесіп, «Пандемиядан кейінгі білім беру жүйесінің дамуын болжау» NiedTес халықаралық жобасы аясында біліктілік арттыру курсы өткізді. Біліктілік арттыру курсы барысында инновациялық оқыту технологиялары, білім беру және цифрлық ұрпақ, виртуальды сынып, виртуальды зертхана, виртуальды кітапхана жасақтау, видеоконференция ұйымдастыру, видеолекция жазу, презентацияны тиімді дайындаудың әдістері, интерактивті мультимедиялық оқу материалдары жайлы ақпарат берілді. Жаңа оқу жылына дайындықты пысықтау мақсатында профессор-оқытушылар құрамының цифрлық сауаттылығын дамыту мақсатында біліктілік

арттыру курстары ұйымдастырылуда. Мұның барлығы университеттің білім сапасы мен кәсіби біліктілікті арттыруға ерекше мән бергендігінің дәлелі.

Журналистика және ақпарат бағыты бойынша қашықтан және аралас оқыту кезінде білім алушылардың шығармашылық құзыреттілігін дамыту, сыни ойлау дағдысын қалыптастыру, сараптама жасауға үйрету, ақпараттың шынайылығын анықтай алуға бағыттау керек. Өйткені пандемия кезінде фейк ақпараттың көптігінен, олардың шынайы немесе жалған екенін анықтау қиындық туғызды. Осы орайда білім алушылардың медиасауаттылығын дамытудың ерекшелігін атап өткеніміз жөн. Медиасауаттылық – ең алдымен әрбір адамның өзіне қажетті ақпаратты дәл тауып, сұрыптап пайдалану білуі. Сондықтан «Медиасауаттылық» курсы тек журналистика және ақпарат саласына ғана емес, барлық білім беру бағдарламаларына аса қажет деп білеміз. Олай деуіміздің басты себебі, оқыту негізінен жеке немесе тұлғалық процесс, ал қашықтан оқытуда бұқаралық ашық онлайн курстар, «flipped classroom» (төңкерілген сынып), виртуальды зертханалар білім алушының белсенді әрекетін қажет етеді. Яғни, әрбір білім алушы оқу процесінде өзіне қажетті білімді жинай білуі тиіс.

Қазіргі таңда әлем ғалымдары қашықтан оқытуға байланысты жан-жақты зерттеу еңбектері мен түрлі оқыту технологияларын ұсынып, оқытудың түрлі платформаларын жасауда. Мәселен, И.Левин жаңа оқыту жүйесін үш деңгейде қарастырады. Оның пікірінше, әлеуметтік желілер қоғамдық пікірдің жаңа формасы, тұлғалық онлайн-бірегейлік даралықты қалыптастырудың жаңа әдісі, мәліметтерді интенсивті пайдалану ғылымы жаңа әдіснамалық парадигма[1]. Аталған үш құбылыстың үшеуі де маңызды. Әлеуметтік желілердің контент жағынан әртүрлі болуы білім алушылардың тұлғалық қасиетін дамытуға бағытталса, білім берудің мазмұнын, оқу жоспарын, білім беру ортасын жаңартады. Ғалымдар Д.Бауден мен Л.Робинсон ақпараттық ортадағы жаңа тенденциялар, жаңа модельдер білім беру саласына, мамандар дайындауға айтарлықтай әсер ететінін атап өтеді. Осы тұжырымды ескерсек, білім беру саласының ақпараттық жүйесінің болашағы зор деуге болады.

Қашықтан оқыту білім беру саласында көп мүмкіндіктерге жол ашады. Әрбір университет әрбір білім алушы үшін бәсекеге түседі. Білім беру платформаларын миллиондаған адамдар пайдаланады. Жоғары оқу орындарының онлайн оқыту, мобильді оқыту, аралас оқытуда қолданылатын озық технологиялары маңызды рольге ие.

Қашықтан оқытуда мына мәселелерді атап өткеніміз абзал. Біріншіден, инновациялық технологиялады пайдалану, екіншіден, қашықтан оқытудың маңызы – интерактивтілік, үшіншіден, оқу процесін автоматты басқару көмегімен кері байланыстың қамтамасыз етілуі, төртіншіден, кез келген курстың басты элементі – мотивация, бесіншіден, қашықтан оқытудың құрылымы модульдік жүйеге негізделі керек.

Американың «Babson Survey Research» зерттеу тобы бірнеше білім беру мекемелеріндегі аралас оқытуды сараптап, мынадай төрт моделін анықтаған:

- Rotation моделі – белгіленген кесте бойынша басқа әдістерді сәйкестендіре отырып онлайн оқыту;
- Flex моделі студентке ыңғайлы жеке кесте ұсынылады және онлайн оқыту басым;
- A la carte моделі студенттің қалауы бойынша онлайн және офлайн оқытуды үйлестіреді;
- Enriched Virtual моделі жоғары деңгейде ұйымдастырылған және ынталы студенттерге арналған, қашықтан оқытуға жарамды, толыққанды оқу дербестігін ұсынады[2].

Қашықтан оқыту платформаларына келетін болсақ, пандемия кезінде ең көп қолданылған Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, Bigbluebutton, білім алушылардың бағалау үшін Socrative, Edpuzzle, Mentimeter, білім алушылардың өзіндік жұмыс жасауы үшін Calameo, Bandicam, Pruffine, Onlinetestpad, Kahoot және т.б. пайдалануға болады.

Қашықтан және аралас оқыту кезінде оқытушы білім алушыларға педагогикалық жағдай жасау білуі керек. Атап айтар болсақ, тапсырмаларды анық және оларды орындауды нақты түсіндіруі керек. Сондай-ақ, кеңес берудің бірнеше түрін таңдауға мүмкіндігі болғаны абзал. Оқытуда жағымды мотивация беру де маңызды. Тапсырманы орындаудың формасын, жұмыс көлемін, орындау мерзімін нақты көрсете білуі керек. Бағалау критерийлерін жақсы меңгеруі тиіс. Сонымен бірге жаңа білімді тұлғалық құндылық ретінде қабылдағаны жөн.

Практикалық және студиялық сабақтарды ұйымдастыруда студенттердің белсенді қатысуы маңызды. Ол үшін жоғарыда аталған «төңкерілген сынып», ментальды карта, онлайн филфорд, сыни тұрғыдан ойлау мен жазуды дамыту стратегияларын кеңінен пайдаланса, білім алушылардың қызығушылығы арта түспек.

Студенттің өзіндік жұмысын дұрыс ұйымдастыруда оны дұрыс жоспарлай білу, оқу материалдарымен жұмыс жүргізу, сабақтың құрылымы мен өзін-өзі бақылауына ерекше мән берілуі керек.

Қорыта келгенде, қашықтан және аралас оқытуда әрбір студентке шығармашылық еркіндік бере отырып, олардың теориялық білімді толық игеріп шығуына жағдай жасауды мақсат еткен дұрыс. Бұл орайда оқытушы мен студенттің коммуникативтік байланыстың орнауы маңызды. Пәннің ерекшеліктеріне қарай білім алушылардың нақты ақпарат алуына, тың материалдармен танысуына бағыт сілтеп, мультимедиялық құралдарды, электронды кітапхана қызметін кеңінен пайдаланған жөн. Сондай-ақ, профессор-оқытушылардың электронды оқу құралдарын, шетелдік әріптестермен бірлескен әдістемелік нұсқаулықтар, оқулықтар дайындауымыз керек. Осы бағытта баспасөз және баспа ісі кафедрасы Санкт-Петербург мемлекеттік университеті, Франциядағы әріптестермен жаңа жобаларды жүзеге асыруды жоспарлап отырғанымызды айта кеткен жөн. Әсіресе шетелдік әріптестердің онлайн дәрістерін, видеоконференция ұйымдастыру білім алушылардың қызығушылығын арттырады.

Бір сөзбен айтқанда, пандемия көптеген қиындықтар туғызғанымен, қоғамға жаңа мүмкіндіктерге жол ашқанын мойындауымыз керек. Қазіргі таңда әрбір азамат білім алудың, өзінің орнын табудың жаңа тәсілдерін қарастыруда. Сондықтан жоғары оқу орнында қызмет ететін профессор-оқытушылар құрамы білім берудің жаңа технологияларын терең меңгергені – ең өзекті мәселе.

Қорыта келгенде, қашықтан оқытуда білім сапасы мен мазмұнына мән беру маңызды:

- жоғары оқу орындарында журналистика және ақпарат бағыты бойынша кадарлар дайындауда Stepik, Arzamas, Coursera, Youtube секілді платформаларда подкаст, видеолекция, вебинар сабақтарын дайындап, профессор-оқытушылар мен тәжірибелі мамандардың танымалдылығын арттыру;

- шетелдік әріптестердің онлайн лекцияларын, видеоконференция, вебинарларын ұйымдастырып, академиялық ұтқырлық бағдарламасын белсенді жүзеге асыру;

- мультимедиялық құралдарды, электронды кітапхана қызметін кеңінен пайдалану;

- электронды оқу құралдары мен оқулықтарын дайындауды ұсынамыз.

Пайдаланылган әдебиеттер:

1. Левин И. Академическое образование в эпоху цифровой культуры. Труды социальных медиа в академических кругах: Международная научно-педагогическая (SMART) конференция, 6-8 июня, Бакэу (Румыния), 2013.

2. Научно-исследовательский Институт Клейтона Кристенсена (The Clayton Christensen Institute for Disruptive Innovation). – URL: <https://www.panopto.com/blog/4-models-of-blended-learning/>